

Hlavní město Praha

Katastrální výměra: 496 ha

Počet obyvatel: 579 747

Adresa URL: www.praha-mesto.cz

Hlavní město Praha

Praha, hlavní a zároveň největší město České republiky, leží ve středu Čech po obou březích řeky Vltavy. Sídí zde velká část státních institucí, množství různých organizací, firem a vedení církví. Ve správním rozdělení České republiky má město Praha rovněž statut kraje, v jehož čele však nestojí krajský hejtmán, ale pražský primátor. Od 1. ledna 2002 tvoří území Prahy 57 samosprávných městských částí rozdělených do 22 správních obvodů rozšířené působnosti.

Všeobecně Praha proslula jako jedno z nejkrásnějších měst v Evropě, které bylo po dlouhá staletí hlavním městem českého království a dvakrát dokonce i Svaté říše římské. Její historické centrum s jedinečným panoramatem Pražského hradu, největšího hradního komplexu na světě, je památkovou rezervací UNESCO.

Praha má tisíciletou historii. Lidská sídla se na jejím území nacházela již v období pravěku. Ve druhé polovině 6. století zde přišli Slované. Pražský hrad založil mezi lety 880 a 890 první historický český kníže, Bořivoj I. z rodu Přemyslovců. Velmi důležitou úlohu v emancipaci českého státu a přemyslovské dynastie sehrála také tradice patrona české země, mučedníka Svatého Václava, zavražděného roku 935.

V první polovině 10. století vznikla druhá knížecí rezidence, Vyšehrad. V podhradí obou pevností se záhy vytvořila živá mezinárodní tržiště a příchozí řemeslníci a obchodníci dali vzniknout středověkému městu. Ve 13. století se obyvatelé předtím právně roztržštěného pražského podhradí sjednotili do městských obcí a opevnili hradbami Staré Město pražské, zvané též Větší. Roku 1257 král Přemysl Otakar II. založil a opevnil na levém břehu Vltavy Nové Město, od 14. století nazývané Menším Městem nebo Malou Stranou.

Vrchol rozkvětu tohoto středověkého souměstí přinesla vláda českého a moravského krále a císaře Svaté říše římské Karla IV., trvající od roku 1346 do roku 1378, za níž město získalo podstatnou část své stávající slávy. Karel v Praze založil univerzitu, první na sever od Alp, velkoryse vyměřil a založil Nové Město pražské, zvětšil Hradčany a Malou Stranu a zbudoval desítky světských i církevních staveb. Praha vyrostla ve skvělé gotické velkoměsto, jedno z největších v tehdejší Evropě, v

městy Římem, Florencií, Paříží či Kolínem.

V letech 1419–1434 vyvolalo v pražských městech vážné sociální rozpory reformní hnutí, které po upálení jeho vůdčího představitele Jana Husa roku 1415 vyústilo v revoluci. Husitská Praha hned na jejím počátku odstranila moc královských úřadů, německého patriciátu a římské církve, ubránila se křížovým výpravám krále Zikmunda a stala se na čas rozhodujícím mocenským činitelem v zemi.

Výsadní politické postavení v čele městského stavu si pražské měšťanstvo udrželo i v následujícím období. Jeho dominantní pozici otřásl až nástup dynastie Habsburků na český trůn v roce 1526 a dalekosáhlé omezení městských práv českých královských měst Ferdinandem I. po neúspěšném stavovském povstání roku 1547.

Ve druhé polovině 16. století prošla Praha obdobím intenzivní renesanční přestavby a v letech 1583–1612 se stala sídlem uměnilovného císaře Rudolfa II., jehož dvůr byl shromaždištěm umělců a učenců z celé Evropy. Počtem 60 000 obyvatel se česká metropole opět zařadila mezi přední evropská velkoměsta.

Přestože po porážce druhého stavovského odboje proti Habsburkům v osudné bitvě na Bílé hoře roku 1620 postihly Prahu znovu tvrdé tresty, nucenou emigraci nekatolíků, plenění a válečné ztráty, a přestože přestěhování císařského dvora a úřadů do Vídně ji postupně degradovalo z hlavního města státu na pouhé zemské centrum, uchovala si svůj hospodářský i kulturní význam.

Pokračovala tu výstavba šlechtických paláců i klášterů a chrámů obnovené katolické církve, a právě v této době získala zdejší architektura osobitou, stylově vzácně jednotnou tvář pražského baroka. Patentem císaře Josefa II. z 12. února 1784 byla čtyři dosud samostatná města, Staré Město, Nové Město, Malá Strana a Hradčany, spojena v jeden celek, v hlavní město Prahu. V důsledku průmyslové revoluce vznikl v předpolí jejího barokního opevnění kruh velkých průmyslových předměstí, jako jsou Karlín, Smíchov, Holešovice, Libeň a další. Praha se stala největším výrobním a dopravním centrem v zemi a v průběhu 19. století se proměnila v moderní velkoměsto. Byla ohniskem vlasteneckého národně obrozeneckého hnutí, jež po revoluci 1848 překonalo pobělohorský úpadek českého jazyka i národního a státního vědomí. Záporným důsledkem této modernizace byla necitlivá asanace vnitřního města, které po roce 1893 padla za oběť velká část Starého Města a téměř celé Nové i Židovské Město. Jen zčásti nahradily vzniklou kulturní ztrátu nové reprezentační budovy ve slohu české novorenesance, secese a kubismu.

Dne 28. října 1918 se Praha stala hlavním městem samostatné Československé republiky. Dnem 1. ledna tis. obyvatel.

Po překonání poválečné krize a sociálního neklidu prošlo město v letech 1922–1938 dalším obdobím dynamického rozvoje. Jeho výsledkem byl nejen vzrůst počtu obyvatel až k hranici 1 milionu, ale především vznik četných urbanistických, architektonických i kulturních hodnot, nesených duchem modernismu, funkcionalismu a avantgardních uměleckých proudů 20. a 30. let 20. století. Praha se stala útočištěm exulantů ze zemí, kde byly nastoleny totalitní a fašistické režimy.

Dne 15. března 1939 okupovala Prahu, v níž žilo 95 % českého obyvatelstva, nacistická vojska a Češi měli být jen dočasně trpěni. Skutečnou tvář však ukázaly masové demonstrace obyvatelstva proti okupantům 28. října 1939, zatýkání a popravy po uzavření českých vysokých škol 17. listopadu 1939 i krvavý teror po atentátu na zastupujícího říšského protektora R. Heydricha 27. 5. 1942. Protifašistický odboj Pražanů vyvrcholil povstáním ve dnech 5. – 9. května 1945, které skončilo osvobozením města a příchodem Rudé armády.

Poválečný politický vývoj vedl k uchopení moci Komunistickou stranou Československa, která po nekrvavém pražském převratu z 20. – 25. února 1948 vytvořila totalitní nedemokratický režim, poznamenaný policejní zvlášť a justičními zločiny. V letech 1968 a 1974 se město opět geograficky rozšířilo.

Konec čtyřicetileté komunistické totality přinesla Sametová revoluce, jejímž začátkem byla 17. listopadu 1989 studentská demonstrace v Praze. Obnova pluralitního demokratického systému, rozsáhlé majetkové restituce a privatizace živností i služeb proměnily a výrazně oživily tvář města. Stalo se kulturním a turistickým centrem evropského významu i dějištěm nejvýznamnějších politických jednání.

Pražská památková rezervace byla v roce 1992 zapsána do Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

Na přelomu 20. a 21. století, po rozdělení federace, dokázala Praha i přes řadu problémů znovu důstojně navázat na svoji staletou historickou roli hlavy českého státu a jedné z významných metropolí a duchovních křižovatek Evropy.

Praha je magické město s impozantními kostely, staletými mosty, uličkami a budovami nejrůznějších stavebních stylů, např. románského, gotického, renesančního, barokního, klasicistního i secesního. O její věhlas se zasloužil především panovník Karel IV., dodnes nazývaný Otec vlasti, jenž uskutečnil velkolepý urbanistický záměr podle úvahy, kterou pokládal za mystickou, a to že uprostřed Evropy jsou Čechy, uprostřed Čech Praha, uprostřed Prahy hrad, uprostřed hradu katedrála a uprostřed katedrály pak korunovační kapele a hrobka.

Jedním z mnoha přívlastků označujících hlavní město České republiky je stověžatá Praha. V současné době bylo mnoho těchto věží obnoveno a zpřístupněno veřejnosti. Pěkný pohled nabízí Pražská brána na Náměstí republiky. Tato perla pražské secese již celé století slouží společenským událostem, plesům, výstavám a především hudbě.

Nedaleko Staroměstského náměstí se nachází část Josefov, bývalé židovské ghetto, kde se kromě šesti synagog zachoval i židovský hřbitov a radnice. K prohlídce návštěvníky láká také místní židovské muzeum.

Nové město má trochu zavádějící jméno, neboť ho založil císař Karel IV. již roku 1348. Symbolem novodobé historie je Václavské náměstí, bývalý pražský koňský trh. Svým netypickým tvarem, délkou asi 750 m a šířkou jen 60 m, připomíná spíše velkoměstský bulvár. Jeho dominantu tvoří rozlehlá budova Národního muzea a jezdecká socha patrona českých zemí sv. Václava.

Mezi nejpopulárnější místa na vycházku pro rodiny s dětmi se řadí Petřínské sady. Oblíbě se těší staré zrcadlové bludiště z konce 19. století, rozhledna – „pražská eiffelovka“ a lanová dráha. Další tradiční lokalitou pro rodinné výlety představuje Divoká Šárka. Tato rezervace patří mezi nejzachovalejší přírodní památky v severozápadní části města. Magnet nejen pro děti představuje pražská zoologická zahrada u barokního trojského zámku.

Také moderní architektura má v Praze své místo. Zastupuje ji např. budova pojišťovny Nationale-Nederlanden na pravém vltavském nábřeží, přezdívaná Tančící dům, obytný areál Hvězda na sídlišti Petřiny v Praze, obchodní a administrativní centrum Zlatý anděl na Smíchově či Studiový dům Českého rozhlasu a palác Euro na Václavském náměstí.

Českému divadlu položili základy ochotníci v čase národního obrození. První stálé pražské divadlo, Nosticovo, otevřené roku 1783, hraje po různých peripetiích jako Stavovské divadlo dodnes. Významem prvním divadlem v českých zemích a sídlem nejznamenitějšího hereckého souboru, ale zároveň i výtvarným dílem, je Národní divadlo, zlatá kaplička nad Vltavou. K návštěvě zvou také divadla na Vinohradech, ABC, Minor, Na zábradlí, pod Palmovkou, Rokoko, v Dlouhé, Švandovo, Hudební divadlo Karlín, Studio Ypsilon, Divadlo Spejbla a Hurvínka, legendární divadlo malých forem Semafor či Divadlo Jára Cimrmana Zdeňka Svěráka a Ladislava Smoljaka. K divadelním akcím hlavního města náleží Letní shakespearovské slavnosti, konající se každoročně pod širým nebem v areálu purkrabství Pražského hradu.

Nejvýznamnější výstavy výtvarných děl se dnes pořádají především v rozlehlých prostorách Národní galerie, a to v Jízdárně Pražského hradu nebo v Jízdárně Valdštejnského paláce na Malé

Straně. S výtvarným uměním se ovšem lze setkat v desítkách výstavních sálů na celém území Prahy, např. na Staroměstské radnici, v Husově galerii, síních Hollar a Mánes, Chodovské tvrzi, či nové galerii v historické budově Sovových mlýnů na Kampě. Velkou tradici má v Praze umělecké vysoké školství, např. Akademie výtvarných umění působí už od roku 1800 a Vysoká škola umělecko-průmyslová vznikla roku 1885.

Mezi další významné pražské kulturní akce patří Jeden svět, mezinárodní festival dokumentárních filmů o lidských právech, Febiofest, filmový festival tvorby všech kontinentů, jehož projekce probíhají i v dalších městech, Svět knihy, mezinárodní knižní veletrh, Khamoro, světový romský festival, Mezi ploty, festival konaný v areálu bohnické psychiatrické léčebny, Tanec Praha, mezinárodní festival soudobého tanečního umění a pohybového divadla.

Praha je sídlem celé řady škol, mateřských, základních, uměleckých, středních a vysokých. Mnohé z nich zde mají velmi dlouhou tradici a pyšní se neméně slavnými studenty. Nejen Karlova univerzita dosáhla vysoké prestiže, ale např. i České vysoké učení technické, jež je nejstarší technickou vysokou školou ve střední Evropě.

V hlavním městě České republiky dělalo své první krůčky mnoho sportovních odvětví. Kolébkou dostihů je karlínská Invalidovna, kde se závodilo již v polovině 19. století. Pokračovalo se na Císařské louce a roku 1906 bylo vybudováno nové závodistiště ve Velké Chuchli. Pražský Smíchov zažil po roce 1879 počátky české cyklistiky na vysokých kolech. Josef Rössler-Ořovský, průkopník řady sportů, byl zřejmě prvním českým lyžařem. Věnoval se také tehdy velmi populárnímu bruslení. Každou zimu zřizovali Podskaláci na Vltavě pod vyšehradskou skálou řadu kluzišť a méně zdatné Pražany vozili po řece na saních. Už v roce 1845 jsou na Vltavě zaznamenány první veslařské závody.

Dne 16. února 1862 založili Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner první sokolskou jednotu zvanou Sokol Pražský. Tak začala historie největšího a nejslavnějšího českého tělocvičného spolku, věnujícího se zároveň rozvoji národního a kulturního života.

Český fotbalový národ je již od pradávna rozdělený na slávisty a spartány. Oba kluby vznikly koncem 19. století a jejich slavné éry se různě střídaly. Na Štvanici byl roku 1931 otevřen první zimní stadion u nás. Hokej se později přestěhoval do sportovní haly postavené na holešovickém Výstavišti a roku 2004 do O2 areny ve Vysočanech.

V současnosti je nejvýznamnějším odvětvím ekonomiky turistika, následuje filmový a zpracovatelský průmysl. Objemem své výroby se prosazuje zejména potravinářství, produkce elektrických a optických přístrojů a polygrafický průmysl, jenž je v Praze koncentrován. Větší význam má rovněž výroba kovodělných výrobků, výroba strojů a zařízení, chemie a farmaceutický průmysl, průmysl výrobků ze skla, keramiky a porcelánu, stavební hmoty a výroba dopravních prostředků.

Kouzlo města na Vltavě vytváří nejen jeho vznešenost a majestátnost, pestrost stavebních slohů a starobylý duch památek, ale i mnohá malebná zákoutí, zelené oázy a pozoruhodné přírodní útvary.

Do Prahy 5 zasahuje nejsevernější výběžek Českého krasu, Prokopské a Dalejské údolí. Mezi další chráněná území se řadí Divoká Šárka a národní přírodní památka Barrandovské skály, tyčící se na levém břehu Vltavy mezi Chuchlí a Zlíchovem.

Veřejnost si oblíbila celou řadu parků či výletních míst, např. Královskou oboru Stromovku, Vrchlického sady, Havlíčkovy sady s historickou vinicí, park na Karlově náměstí nebo botanické zahrady. Přírodní klenot uprostřed historie představují zahrady na svazích Hradu a Petřína. I v samém centru poblíž Václavského náměstí je možné posedět v půvabné Františkánské zahradě, na Malé

Straně zase ve Vojanových sadech. Vnímaví návštěvníci zaznamenají i působivé drobnosti, bez nichž by byly cesty ulicemi města mnohem chudší. Patří mezi ně např. zachovaná domovní znamení, krásné kašny, schodiště, patníky, zábradlí, kování, balkóny či balustrády.

Z rušných center plných turistů se dá po chvíli dostat do míst nostalgických a neméně inspirujících, poslouchat zvuk zvonů, šumění řeky, jen tak se dívat či tiše rozjímat. Zdrojem neopakovatelné atmosféry Prahy a propojených duchovních míst v celých Čechách je stálé magické vyzařování soustavy, již vybudoval Karel IV. Podněcuje citlivé lidi k duchovní aktivitě, ke hledání dokonalosti a věčnosti.

